

Skuddene på Place du Carrousel

Skumrings- tid

Demonstrantrifler lynede under aftenhimlen på Place du Carrousel den 24. februar 1848. To heste og en stalddreng, der forberedte kong Louis-Philippes flugt fra det parisiske slot Tuileries, var dræbt. I slotshavernes anden ende havde kongen netop abdiceret, og på hans efterhånden fyldige legeme var uniformen skiftet ud med en diskret overfrakke. Den nye revolutions alvor var begyndt at dæmre for ham.

Syttent et halvt år tidligere var Louis-Philippe (1773-1850) selv blevet båret frem til magten under Julirevolutionen mod det stærkt konservative Bourbonmonarki. I begyndelsen af 1830'erne blev han hyldet som 'folkekongen', der ville knytte nationens modstridende klasseinteresser og politiske spændinger sammen til en enhed i frihed og fremskridt. Ret hurtigt viste han sig dog som konge for de rigeste dele af borgerskabet snarere end for det jævne folk.

Som han denne aften med sit lille følge sneg sig ud af Tuilerieshavernes bagindgang og frygtsomt betrådte den imponante Place de la Concorde, kunne han næppe undgå at skænke sin forgænger Louis Capet en tanke. Det var den afsatte Ludvig 16. (1754-1793), der havde mødt sin skæbne under guilottinens skær på netop dette sted et halvt århundrede tidligere. Det var i 1793 – midt under de epo-

kegørende revolutionære rystelser, som Frankrig nu syntes ikke blot at ville gentage, men ligefrem at overgå. De historiske genfærd blev gysende livagtige i tusmørket.

De nationalgardister, der havde sluttet sig til de revolutionære, var også til stede på Place de la Concorde. Men før nogen nåede at gribe ind, sad den royale flok i tre lette diligencer, ilende mod vest – ud af storbyen. I modsætning til sin forgænger formåede Louis-Philippe at undslippe landets nye revolutionære magthavere. Forklædt som William Smith, britisk gentleman med briller og stort halstørklæde, flygtede han nogle dage senere med skib fra Le Havre til Newhaven i det roligere Storbritannien. Han kunne nu leve sin sidste tid i politisk eksil.

Det var formentlig ikke endt sådan, hvis den franske konge havde vist sig mere imødekommende over for oppositionen, der i begyndelsen ret forsigtigt havde anmodet om liberale reformer ved en stribe middagsselskaber med politiske skåltaler. De fattiges utilfredshed under den europæiske fødevarerkrise og enorme inflation i årene 1846-47 havde heller ikke peget mod revolutionære løsninger, men lå nu og ulmede, efter at styret havde forspildt sin chance for at være imødekommende.

Den aldrende monark og hans regering undervurderede fælt protestbevægelsen og forsøgte at slå den ned med simple midler – først med forbud, så med prygl og geværskud. Det hjalp ikke: Demonstranter døde og blev såret i hobetal, men i stedet for at forsvinde blev de flere, vredere, stærkere og mere radikale. De bar deres regeringsmyrdede martyrer gennem gaderne og formulerede nye demokratiske og sociale krav. Forandringen, der længe havde ligget i luften, blev til et revolutionært legeme og rakte pludselig ud mod gennemgribende samfundsforandringer, som få uger før havde været

nærmest utænkelige. Og revolutionen nåede vidt ud over Frankrigs grænser – også til Danmark.

Fra Paris til København

Februarrevolutionen beseglede det franske monarkis skæbne, men indvarslede samtidig det gamle Europas fald i én stor fejende bevægelse. I marts bredte revolutionerne sig til det store Habsburgmonarki og Det Tyske Forbunds medlemsstater. Via de tyske stater forplantede kravene om forandring sig til den danske helstat, der siden fredsslutningen i 1814-15 oven på Napoleonskrigene havde forenet kongeriget Danmark (dvs. det nord for Kongeåen) med hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg mod syd. De to sidste var desuden medlemmer af Det Tyske Forbund.

I den danske helstat førte de nye europæiske tendenser til en opblussen af to ældre forbundne stridigheder: Den ene handlede om forfatningsreformer, dvs. overgangen fra enevælde til et konstitutionelt monarki. At gøre Danmark til republik var der stort set ingen, der talte om. Den anden stridighed drejede sig om overgangen fra de gamle kludetæppestater – holdt sammen af en konge eller kejser i toppen – til moderne nationalstater, der skulle tage udgangspunkt i fælles sprog, kultur og historiske traditioner.

Man kunne såmænd godt være nationalt dansk uden at være tilhænger af enevældens afvikling. Præsten og digteren N.F.S. Grundtvig (1783-1872) var det kendteste eksempel. Man kunne også kritisere den enevældige styreform uden at være nationalist – et standpunkt, der tidligere havde kendetegnet den liberale opposition, som dele af især de lidt ældre liberale endnu holdt fast ved, og som den nye, spirende demokratiske venstrefløj insisterede på. Men de toneangivende dele af den liberale bevægelse